HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והכא במאי עסקינן כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי ר' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דיעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי בפסולי עדות למה לי מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא אזלינן קמ"ל:

הדרן עלך מי שקינא

אלו א) נאמרין בכל לשון [א]פרשת סוטה [ב]ווידוי מעשר [ג]קרית שמע [ד]ותפלה [ה]וברכת המזון [ו]ושבועת העדות [ז]ושבועת הפיקדון ואלו נאמרין בלשון הקודש [ח]מקרא ביכורים [ט]וחליצה ברכות וקללות [י]ברכת כהנים וברכת כהן גדול [כ]ופרשת המלך [ל]ופרשת עגלה ערופה [מ]ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם מקרא ביכורים כיצד [1]וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר [2]וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש חליצה כיצד [3]וענתה ואמרה ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש ר' יהודה אומר וענתה ואמרה ככה עד שתאמר בלשון הזה ברכות וקללות כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה שנאמר [4]הלא המה בעבר הירדן וגו' ולהלן הוא אומר [5]ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף אלון מורה האמור כאן שכם ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וכל ישראל מכאן ומכאן שנאמר [6]וכל ישראל וזקניו ושוטריו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו' הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה [7]ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר [8]באר היטב ונטלו את האבנים ובאו

ולנו

והכא במאי עסקינן. דקתני עד אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היתה שותה ואוקימנא בפסולי עדות ובין בבת אחת בין בזה אחר זה כר' נחמיה ועל כרחיך דבזה אחר זה איצטריך עיקר לאשמועינן דאי בבת אחת מאי הלך אחר רוב דיעות איכא בחד וחד נמי היתה שותה [אלא] בהכי עסקינן דההוא דאתא מעיקרא ואמר נטמאת אשה הויא הילכך אפי' בזה אחר זה אתו תרתי ומבטלי לה: **ותרצה לדרבי נחמיה הכי כו'.** דהא דאמרן לעיל ועשו שתי נשים באיש אחד כו' לאו סיפא דמילתיה דרבי נחמיה הוא אלא פירושא דמילתיה הוא דאנו פרשין לה הכי: **כי פלגא ופלגא דמי.** כלומר כי חד וחד ואי בבת אחת אתו אוקי תרי לבהדי חד ואוקמיה אספיקא ואי בזה אחר זה וההוא דהאמינה תורה קדם ואתא ברישא הוה ליה כשנים והנך כחד ואין דבריהם במקומו והיכא דשתים אומרות נטמאת ועד אחד כשר אומר לא נטמאת היתה שותה דכי חד וחד נינהו ומתניתין דקתני לא היתה שותה כגון דההוא חד הוה פסול: **ותרתי בפסולי עדות למה לי.** למתני מתני' הלך אחר רוב דיעות: **לחומרא.** שתשתה: **לקולא.** להקל מעליה שלא תשתה: **לא אזלינן.** בתר רוב דיעות בפסולי עדות והיכא דשתים אומרות נטמאת ואחד אומר לא נטמאת כיון דאיכא הכחשה כל דהו נימא אוקי האי לבהדי הנך ואוקי מילתא אספיקא ותשתה קא משמע לן:

הדרן עלך מי שקינא

אלו נאמרין ב) **(בכל לשון)** גרסינן: **פרשת סוטה.** מה שהכהן אומר לה ולא אמרי' צריך לאומרה בלשון הקודש כדרך שנכתב. ובספרי ג) אמרי' דאי לא כתיב קרא להתיר בכל לשון כדלקמן ד) ה"א ניגמר מיבמה בקל וחומר ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות כלשון הקודש סוטה חמורה לא כל שכן: **ווידוי מעשר.** בשנה השלישית בערתי הקודש מן הבית (דברים כו) שהוא מוציא כל מעשרותיו ומבערן מביתו ואין יכול עוד להשהותם ונותן מעשר ראשון ללוי ומעשר עני לעניים ומעשר שני של שתי שנים שעברו מעליהו לירושלים עכשיו אם לא העלהו ומתודה בערתי הקדש זה מעשר שני וגם נתתיו ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ואומרו בכל לשון כדיליף לקמן ה) ולא אמרינן בלשון זה הזקיקו הכתוב לאומרה בלה"ק: **ושבועת העדות ושבועת הפקדון.** בכל לשון שהשביעוהו וכפר ולא הודה חייב קרבן עולה ויורד האמור בשבועת העדות [ויקרא ה] ואשם גזילות בשבועת הפקדון [שם]: **ואלו נאמרין בלה"ק.** ולא אמרינן נגמר מהנך דלעיל שנכתב ונסדר עליהן כל מצות דיבורם ואין צריך לאומרן בלה"ק כדכתיב בכולהו משום דבהני כתיב עיכובא: **מקרא ביכורים.** שהיה קורא מארמי אובד אבי עד סוף כל הפרשה [דברים כו]: **וחליצת יבמה.** היא אומרת מאן יבמי וגו' והוא אומר לא חפצתי לקחתה ואחר החליצה היא אומרת ככה יעשה לאיש וגו' [שם כה]: **ברכות וקללות.** שאמרן יהושע וישראל בהר גריזים והר עיבל ו): **ברכת כהנים.** נשיאות כפים: **ברכת כהן גדול.** ביום הכפורים אחר עבודת היום שלפני ולפנים היה קורא בתורה את הפרשה ומברך שמנה ברכות כדמפרש במתניתין [לקמן מ:]: **ופרשת המלך.** מפרש בסוף פירקא והיא פרשת הקהל ז): **ופרשת עגלה ערופה.** ידינו לא שפכו וגו' כפר לעמך ישראל וגו' (דברים כא): **פרשת משוח מלחמה.** (שם כ) והיה כקרבכם אל וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו' כי ה' אלהיכם וגו': **כילד.** כמו מנין: **ולהלן הוא אומר.** בברכות וקללות של הר גריזים. ולקמן ח) מפרש התם גופיה מנא לן (א): ט) **אינו צריך.** ללמדה בגזרה שוה שמעצמה היא למידה: **וענתה ואמרה ככה.** י) דמשמע כלשון זה תאמר: **שבשומרון.** אצל שומרון: **למטה באמצע.** בין שני ההרים: **מכאן ומכאן.** על ההרים: **הפכו.** הלוים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה. כל הארורים היו אומרים תחלה בלשון ברכה: **אלו ואלו.** שבהר גריזים ושבהר עיבל. והא דכתיב כ) ואלה יעמדו לברך לא שהיו השבטים מברכין ומקללין אלא הלוים העומדים בין שני ההרים הופכין פניהם להר גריזים בברכה ולהר עיבל בקללה: **הביאו את האבנים.** כדכתיב ל) ובנית שם מזבח וגו' וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת באר היטב: **ונטלו את האבנים.** סתרו את המזבח לאחר שהעלו העולות והשלמים כדכתיב והעלית עליו עולות (שם כז):

ולנו

מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא קמ"ל. ואם תאמר הא ממתני' בפרק האשה שהלכה (יבמות ד' קיז:) וממתני' דפרק עגלה ערופה (לקמן דף מז.) שמעינן לה וי"ל דהכא איצטריך דאפילו לקולא אע"ג דרגלים לדבר ועוד דלא תנא פסולי העדות בהדיא במתני' להכי תנא גבי כל חד וחד:

הדרן עלך מי שקנא

ה"ג בסדר המשנה

אלו נאמרין בלשונם. ופירוש כל אדם בלשונו שהוא שומע לאפוקי למדי שאינו אומר בלשון פרסי אם אינו שומעו אבל בכל לשון משמע בין שומע בין אינו שומע ובגמרא לא משמע הכי: **קרית שמע ותפלה.** תימה אמאי שייר הלל וקידוש של שבת וברכת הפירות וברכת המצות וליכא למימר דלא נקט אלא דאורייתא דהא בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) משמע דתפלה וקרית שמע דרבנן ועוד דהתם (דף כ:) משמע דקידוש דאורייתא והכי משמע נמי בריש מסכת נזיר (דף ג.) בשלמא מקרא מגילה איכא למימר להכי שייר דתנא בפ"ב דמגילה (דף יז.) הלועז ששמע אשורית יצא אלא הני אמאי שייר ונראה דהני נאמרים בכל לשון אפי' אינו שומע הלכך לא דמו להני דמתני' דנאמרין דוקא בלשונם מ):

איהו

מסורת הש"ס

א) ברכות מ: שבועות לט., ב) רש"א מ"ז, ג) [נשא ה יט], ד) [ע"ב], ה) [ע"ב], ו) [יהושע ח, דברים כז], ז) [דברים לא], ח) [דף לג.], ט) עיין רש"א, י) דרוש ככה כלשון זה. רש"א, כ) [דברים כז], ל) [שם], מ) [והא דלא תני במתני' שבועת הדיינין ושבועת ביטוי ע' תוס' שבועות לט. ד"ה ואלו נאמרין וכו' וע' תוי"ט ד"ה ושבועת הפקדון],

◆

תורה אור השלם

1. וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב: דברים כו ה

2. וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם: דברים כז יד

3. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט

4. הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה: דברים יא ל

5. וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ: בראשית יב ו

6. וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יְיָ כַּגֵּר כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל מוּל הַר גְּרִזִים וְהַחֶצְיוֹ אֶל מוּל הַר עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה: יהושע ח לג

7. אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְיָ מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן: דברים כז טו

8. וְכָתַבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב: דברים כז ח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולהלן וכו' מנא לן הס"ד ואח"כ מ"ה וענתה ואמרה ככה אינו צריך וכו' היא למידה וענתה כצ"ל והד"א:

◆

מוסף רש"י

פרשת סוטה. כשהכהן משביעה (ברכות מ:) כשמשביעין אותה ישביעו אותה בלשון שהיא שומעת (שבועות לט.). **ווידוי מעשר.** בערתי הקדש מן הבית (שם ושם).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ז סמג עשין נו:

ב ב מיי' פי"א מהל' מעשר שני הל"ה סמג עשין קלא [טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' קמג]:

ג ג מיי' פ"ב מהל' ק"ש הל"י סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סב סעי' ב [וברב אלפס ברכות ר"פ שני דף ט. וברא"ש שם סי' ב]:

ד ד טוש"ע א"ח סי' קא סעי' ד:

ה ה מיי' פ"א מהל' ברכות הל"ו סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' קפה סעי' א:

ו ו מיי' פ"ט מהל' שבועות הלי"ב סמג לאוין רמא:

ז ז מיי' שם פ"ז הל' ז סמג שם:

ח ח מיי' פ"ג מהל' ביכורים הל"י סמג עשין קא:

ט ט מיי' פ"ד מהל' יבום וחליצה הל"ח סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' קסט סעי' כט ובסדר חליצה סעי' מח ובפי' סדר חליצה סעי' סז:

י י מיי' פי"ד מהל' נשיאות כפים הלכה יא סמג עשין כ טוש"ע או"ח סי' קכח סעי' יד:

יא כ מיי' פ"ג מהל' חגיגה הל"ה סמג עשין רל:

יב ל מיי' פ"ט מהל' רוצח ושמירת נפש הל"ג סמג עשין עח:

יג מ מיי' פ"ז מהל' מלכים הל"ג סמג עשין קכ:

◆

תוספות שאנץ

והב"ע כגון דההיא דאתא מעיקרא אשה הואי. הילכך בזה אחר זה אתו תרתי ומבטלי ליה: ותרצה לדר' נחמיה. דאמר עשו שתי נשים כאיש אחד לאו סיפיה דמלתיה דר' נחמיה הוא אלא פירוש דמלתא היא דאנן פרשי לה הכי: כי פלגא ופלגא כחד וחד ואי בבת אחת אתו אוקי חד להדי חד ואוקמי' אספיקא ואי בזה אחר זה וההוא דהאמינה תורה קדם ברישא הוה ליה איהו כשנים והנך כחד ואין דבריהם במקומו. והיכא דשנים אומרים שנטמאת ועד אחד כשר אומר שלא נטמאת היתה שותה דכי חד וחד נינהו ומתני' דקתני לא היתה שותה כגון דההוא חד הוי פסול:

סליק פירקא

אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה מה שהכהן אומר לה. ולא אמרינן שצריך לאומרם בלשון הקדש כדרך שנכתב נצטווה לאומרו ובספרי אמרי' דאי לא כתב קרא להתיר בכל לשון ה"א דנגמר מיבמה מק"ו ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות כלשון הקדש סוטה שהיא חמורה לא כל שכן ל"ה. וא"ת אמאי לא חשיב שבועת הדיינין דאמר בפ' שבועת הדיינין דאף היא בכל לשון נאמרה. וי"ל דתנא ושייר ומה שייר דהא שייר שבועת הביטוי דאף היא בכל לשון נאמרה. וא"ת תנא תאני אלו ואת אמרת תנא ושייר דה"נ פריך פ"ק דקידושין. וי"ל דכל היכא דליכא אלא חד אלו איכא למימר בדוקא תני אבל היכא דתני אלו ואלו שונה ומשייר דהא א) אלו לאו דוקא. והא דנקט אלו

א) נראה דצ"ל דהא ע"כ חד אלו לאו דוקא.